

MENSEN ONDERWEG (IV) - MARIA MAGDALENA – ZONDAG 12 JULI 2020
--

Maria Magdalena - een intrigerende vrouw die tot de verbeelding spreekt. Zij komt uit Magdala, een dorp aan de westoever van het Meer van Galilea, de Zee van Tiberias. De naam 'Maria' betekent 'bitterheid'. En bitter is inderdaad haar lot: ze wordt bezeten door zeven boze geesten die rondspoken en schreeuwen in haar hoofd. 'Maria is niet goed bij haar hoofd', zeggen de mensen uit Magdala. We weten niet precies wat haar mankeerde. In die tijd worden allerlei lichamelijke en psychische stoornissen toegeschreven aan boze geesten. We weten ook niet hoe ze in contact gekomen is met Jezus, maar Hij heeft haar genezen en die verwarrende stemmen in haar hoofd tot zwijgen gebracht. Nu kan ze zichzelf weer horen. Misschien heeft ze Jezus toen al wel 'Rabboeni' genoemd: 'Meester', meester over de boze geesten. Misschien heeft ze hem omhelsd. Je kunt je in ieder geval voorstellen dat er sindsdien een sterke band tussen hen beiden is ontstaan.

Vanaf die tijd trekt zij met Jezus mee, samen met andere vrouwen. Lucas schrijft: 'Uit hun eigen middelen zorgen zij voor Jezus en de twaalven'. De vrouwen onderhouden Jezus en zijn discipelen. Het zijn welgestelde vrouwen, onder wie Johanna, de echtgenote van een hoge ambtenaar van koning Herodes. Een maaltijd, een slaapplek, het dagelijkse levensonderhoud - de vrouwen zorgen ervoor, zodat Jezus en zijn leerlingen zich helemaal kunnen wijden aan de verkondiging van het Koninkrijk Gods. Jezus is eigenlijk dakloos. Hij trekt rond in het gezelschap van de twaalven. De groep heeft minimale financiële middelen. Maar soms kan Jezus dus comfortabel eten en slapen, omdat een paar mensen, vooral vrouwen, Hem materiële steun verlenen. We zouden nu zeggen: Jezus heeft sponsors.

De vrouwen volgen Jezus niet voortdurend, maar alleen bij belangrijke gebeurtenissen en speciale gelegenheden, zoals een bedevaart naar Jeruzalem. Alleen dan is het toegestaan dat mannen en vrouwen in groepen samen reizen. Als de vrouwen echt altijd hadden rondgetrokken met Jezus en zijn discipelen en onderweg ook ergens sliepen, dan zouden we in de evangeliën wel sporen van kritiek hebben gevonden op dit 'schandelijke gedrag', maar dat is niet zo. De vrouwen zorgen dus - min of meer op de achtergrond - voor eten en onderdak. Maria Magdalena is één van hen. Zij zal Hem nooit meer verlaten, ook niet als het gevaarlijk wordt en alle boze geesten van de wereld samenspannen om Jezus tot zwijgen te brengen.

Wanneer Jezus gevangen genomen wordt, vluchten de mannelijke leerlingen. Het zijn de vrouwen die bij Jezus zijn als Hij sterft aan het kruis. Het zijn de vrouwen die erbij zijn als Hij in de graftombe gelegd wordt. Het zijn de vrouwen die op de eerste dag van de week zien dat het graf leeg is. Het zijn vrouwen - en in het bijzonder Maria Magdalena - die als eerste de opgestane Heer zien en ontmoeten.

Sta ook eens even stil bij de verschillende versies van de zalving van de voeten en het hoofd van Jezus, aan het begin van zijn lijdensweg. De evangelisten maken er soms een potje van: was het nu Maria, de zus van Martha? Of een naamloze vrouw die als 'zondares' bekend staat, waarschijnlijk een prostituee? Of nog een andere vrouw zonder naam? Of toch Maria Magdalena? Het verhaal is gebaseerd op herinneringen, misschien zijn details verwisseld en verward. Hoe het ook zij, duidelijk is dat Jezus een graag geziene gast is en een boeiend mens. Hij trekt vrouwen aan, die Hem bewonderen, die graag naar Hem luisteren en Hem ondersteunen. Achter deze verhalen gaat veel menselijke aantrekkingskracht schuil...

Maar er is meer dan dat. De vrouwen hebben in de man Jezus iets van God ontdekt. Hij is voor hen het venster op God, de brug naar de Barmhartige. Hij gaat op voet van gelijkwaardigheid met hen om, Hij doorbreekt het vaste rolpatroon waarin mannen vrouwen als minderwaardige wezens zien. Hij lapt de inperkende en onderdrukkende regels en wetten, die door mannen zijn bedacht, aan zijn laars. Jezus geeft als het ware God weer terug aan de vrouwen, die hen door de geestelijke leiders was afgepakt. Vrouwen voelen zich bij Hem gezien, gehoord, erkend, gewaardeerd.

In de rockopera 'Jesus Christ Superstar' zingt Yvonne Elliman, die de rol van Maria Magdalena speelt, een ontroerend lied over haar liefde voor Jezus.

*'I don't know how to love Him' - ik weet niet hoe ik van Hem moet houden.
'I love Him so, He scares me so' - ik hou zo van Hem, Hij maakt me zo bang...*

Er is de suggestie dat Maria en Jezus een heuse liefdesrelatie met elkaar hebben. Maar het is geen gemakkelijke relatie. Maria wordt door Jezus ook in verwarring gebracht. Wie is Hij eigenlijk? Zijn vrije en onafhankelijke optreden maakt haar soms heel bang. Waar zal het op uit lopen?

'The last temptation of Jesus Christ' - de laatste verzoeking van Jezus Christus - is een film die jaren geleden veel ophef veroorzaakte. Ook daarin gaat het over de verhouding tussen Maria en Jezus. Jezus komt voor de laatste en grootste verzoeking van zijn leven te staan: om de weg van lijden en kruis te verlaten en zijn leven voortaan te delen met Maria. In een vooruitblik wordt getoond hoe Jezus getrouwd is met Maria en een liefdevol en huiselijk leven leidt. Ze krijgen zelfs kinderen. Het is een verleidelijke toekomst die de duivel aan Jezus voorhoudt. Uiteindelijk kiest Hij toch de weg van de Messias, de lijdende Knecht...

Wist u dat er zelfs een evangelie van Maria Magdalena bestaat? Aan het einde van de negentiende eeuw is het ontdekt in een antiquariaat in Cairo. Het stamt waarschijnlijk uit het begin van de tweede eeuw na Christus. Ter vergelijking: de vier evangeliën zijn ontstaan in de tweede helft van de eerste eeuw. De schrijfster kan dus niet Maria Magdalena zelf geweest zijn. Heeft zij leerlingen gehad, net als Jezus en Paulus? In ieder geval is de auteur iemand die Maria schildert als een bijzondere en toegewijde volgeling van Jezus.

Na het vertrek van hun Meester zijn de leerlingen radeloos. Wat moet er van hen worden zonder hun Leidsman? Ze durven er niet op uit om het evangelie te verkondigen in de wereld. Maria speelt een cruciale rol. Het lukt haar om haar broeders hun angst en verdriet te laten overwinnen. Nu kunnen ze zich weer richten op de Bevrijder en Zijn boodschap. Dan vraagt Petrus aan Maria om haar eigen herinneringen aan Jezus te vertellen, want volgens hem had Jezus haar meer lief dan de andere vrouwen. Dan vertelt Maria over een gesprek dat ze met Jezus gevoerd heeft in een visioen. Ze beschrijft ook de weg van de ziel naar de hemel. Maar de mannenbroeders reageren verontwaardigd op haar relaas. Ook Petrus! Jezus heeft toch niet zo diepgaand met een vrouw gesproken? Het bestaat niet dat Hij háár verkiest boven ons! Maria barst in huilen uit, van verdriet en van woede. Eén leerling komt voor haar op: Levi. Hij neemt Maria heel serieus en zegt tegen de anderen dat ze zich moeten schamen. Hij voelt zich door Maria juist gesterkt om het evangelie te verkondigen en hij roept de anderen op dat ook te doen. Aldus geschiedt. En daarmee eindigt 'Het Evangelie naar Maria'. Het is een krachtig protest tegen de opvatting dat alleen mannen het voor het zeggen hebben in het jonge christendom...

Het meest ontroerende verhaal vind ik altijd weer de ontmoeting tussen Maria Magdalena en Jezus na de opstanding. Zij is overspoeld door verdriet als het graf leeg blijkt te zijn. Nu kan ze haar geliefde rabbi niet meer de laatste eer

bewijzen. Ze denkt aan grafschennis, lijkenroof. Of heeft de beheerder van de graftuin het lichaam ergens anders neergelegd? Wanhopig is ze. In haar ontredde herkent ze Jezus niet. Ze ziet hem aan voor de tuinman. Pas als Hij haar naam noemt herkent ze Hem: 'Maria!'. Die stem kent ze, het is dezelfde stem die haar in Magdala genezen heeft van de stemmen in haar hoofd. 'Rabboeni, Meester!'. Meester over de boze geesten én meester over de dood. Vroeg in de morgen, donker was het nog. Maar nu breekt het licht door, de zon gaat op over deze nieuwe Hof van Eden. Maria Magdalena is de nieuwe Eva en Jezus is de nieuwe Adam. Ze zijn als de twee geliefden in Hooglied:

*'s Nachts zoek ik mijn lief. Ik zoek hem maar ik vind hem niet.
Ik ga rond in de stad, in de straten, op de pleinen,
ik zoek naar mijn allerliefste. Ik zoek hem maar ik vind hem niet.
'Hebben jullie mijn lief ook gezien?', vraag ik de wachters op hun ronde.
Nog maar nauwelijks ben ik hun voorbij
of ik vind mijn lief.
Ik grijp hem vast en laat hem niet meer los.*

Maria strekt haar armen en handen naar Hem uit om Hem te omhelzen. Ze wil Hem nooit meer laten gaan. Maar Jezus staat het niet toe: 'Houd Mij niet vast'. Onwillekeurig lees ik dit nu met in mijn achterhoofd de maatregelen die van kracht zijn om het coronavirus in te dammen: 'Hou anderhalve meter afstand'... 'Social distancing'. Kom niet te dichtbij. Raak Mij niet aan. Noli me tangere – staat er in het Latijn. Er is een plant die zo heet. Kruidje-roer-me-niet. Als je de blaadjes aanraakt, vouwen ze zich bliksemsnel dicht. Onbereikbaar. Of de springbalsemien. Zodra je de zaaddozen aanraakt, springen de zaadjes met grote kracht weg. Van schrik trek je je hand terug. Ongrijpbaar. Noli me tangere. Ik wil niet dat je Me vasthoudt.

Maria kan Jezus niet voor zichzelf houden, hoe graag ze dat ook wil. Jezus is er voor iedereen: 'Ieder mens is mijn zuster en mijn broer, kinderen van één Vader. Ik laat jullie niet los en jullie moeten elkaar niet loslaten. Ik roep jullie om het evangelie wereldwijd uit te zaaien'. Jezus is geen bezit, niemand kan Hem claimen voor zichzelf. Hij gaat terug naar God, onzichtbaar voor onze ogen, onzegbaar ons nabij, hoe aanwezig waar ook ter wereld mensen zijn.

Maria Magdalena heeft Jezus ontmoet en het heeft een onuitwisbare indruk op haar gemaakt. Zij is veranderd, voorgoed. Genezen. Geheeld. Bij haar naam genoemd. Bevrijd van angst. Aanvaard. Gedragen in liefde. Zij is het die als

eerste het evangelie verkondigt. Later zal vaak het omgekeerde gebeuren in de kerkgeschiedenis: vrouwen moeten zwijgen, worden achtergesteld, worden beschuldigd van hekserij, misbruikt. Zwarte bladzijden. Maar in de verhalen over de vrouw Maria Magdalena keren we terug naar hoe het allemaal begint, gaan we terug naar de Bron: het begint met háár – en vervolgens: wie of wat we ook zijn, allemaal mogen we onszelf terugvinden in Maria van Magdala.

Zo breekt telkens opnieuw het licht van God in mensen door, onstuitbaar. Omdat ze het gevoel hebben dat Jezus hen bij name noemt. Ze vinden vreugde en rust. Mensen geven antwoord en zeggen het Maria na: 'Rabboeni', Meester. Ze vertrouwen erop dat God hen niet loslaat. Net als Maria ervaren mensen soms iets van een liefde die alle verstand te boven gaat. Onvoorwaardelijke liefde, waaraan een mens zich mag toevertrouwen, waardoor een mens zich gedragen weet, kome wat komt.

Dorothee Sölle zegt ergens:

'Geloven is: dat je overal om je heen de Levende Heer aan het werk kunt zien. Je herkent Hem in een vreemdeling, in een tuinman, in een ongelovige, en zo ook, tot je eigen verwondering, in jezelf. Als je namelijk die dingen doet en zegt die je uit jezelf nooit zou zeggen of doen'.

Dus, in de geest van Maria Magdalena: houd moed, heb lief.